

2016 - ANUL COȘBUC (XLIX):

NUNTA ZAMFIREI –

„De la 1884 – 1890 am publicat în Tribuna;

... au fost anii cei mai roditori ai vieții mele” –

«Se știe însă că nu capodoperele fac glasul unui poet. Ele numai îl confirmă»

<p>Ce folos avem noi de toate libertățile și drepturile, pe care le garantează constituția ungurească, dacă în realitate</p>	<p>acest lucru pentru prima-ora, l-a durut în adevăr; după-ce însă învinuirile aceste se repetară tot mai des, i-a ve-</p>	<p>și ca în adevăr cercurile politice germane nu sînt pătrunse cătuși de puțin da credința, că pacea va domni, apoi nu trebuie decât să cităm articolul</p>	<p>Cetim în „Românul” intrarea în senat a A pelui moștenitor s'a făcut cu solemnitate deosebită.</p>
<p>FOIȚA „TRIBUNEI“.</p> <p>Nunta Zamfirii. De George Coșbuc.</p> <p>A fost ce-a fost, de n'ar fi fost Nu 'și-ar avé povestea rost, Și ce-ar fi drept din câte-ascult? A fost o nuntă mai demult Și-a fost o vatră de tumult Întregul Ost.</p> <p>E lung pământul, ba e lat, Dar' ca Săgeată de bogat Nici astăzi domn pe lume nu-i, Și-avea o fată, fata lui Icoană 'ntr'un altar s'o pui La închinat.</p> <p>Și dac' a fost pejită des, E lucru tare cu 'nfeles, Dar' dintr'al prinților șireag, Căți au trecut al casei prag, De bună-seamă cel mai drag A fost ales.</p> <p>El, cel mai drag! El a venit Dintr'un afund de răsărit, Un prinț frumos și tinerel, Și fata s'a 'ndrăgit în el, Că doară tocmai Viorel 'L-a fost menit.</p>	<p>Și s'a pornit apoi cuvânt! Și patru margini de pământ Ce strîmte-au fost în largul lor, Când a pornit să-și dea zor Acest cuvânt mai călător Decât un vînt.</p> <p>Ca ieri cuvîntul din vecini S'a dus ca astăzi prin străini, Lăsînd pe toți, din cât afund O mie de crăimi ascund, Toți craii multului rotund De veste plini.</p> <p>Și atunci din tron s'a ridicat Un împărat după 'mpărat, Și 'n purpur regii s'au încins Și toate Doamnele au prins Să se gătească din adins Ca nici odat'.</p> <p>Și când a fost, când a venit Ajunul zilei de nuntit, Din munți cu nea, de preste mări, Din larg azur de multe zări, Nuntași din nouăzeci de țeri S'au răscolit.</p> <p>Decum se făptuiră zori Veniau, cu fete și ficioiri, Trăsnind rădvanele de craiu Pe netede poteci de plaiu, La tot rădvantul patru cai, Ba patru sori.</p>	<p>Din fundul lumii, mai din sus, Și din zorit și din apus, Din cât loc poți gîndind să bați, Venit-au roiri de 'mpărați Cu steme 'n frunte și gătați Cum astăzi nu-'s.</p> <p>Sosit era 'mpăratul Gruiu Cu Sanda și Kusanda lui, Și Tînceș-împărat din Ost Cu Lia lui sosit a fost, Și Bardeș cel cu adăpost Prin munți silhui.</p> <p>Și alții, Doamnel' Drag alint De trupuri prinse 'n mîrgărint! Și fetele! Ce dragi comori Pe rochia lor țesută 'n flori, Și hainele de pe ficioiri Scipiau d'argint.</p> <p>Superbii cai jueau în salt, Și 'n creasta coifului înalt Prin vulturi vîntul viu voia, Vr'un prinț mai tîner când trecea C'un braț în gold și pe prăsea Cu celalalt.</p> <p>Și mai spre-ameași, din depărtări Ivitu-s'a crescînd în zări Rădvan cu mire și nănași, Cu soori mari și cu nuntași Și nouăzeci de ficiorași Veniau călări.</p>	<p>Și ca la nunțile de er Ieși-a 'n drum ales a De sfetnici mulți și n Cu patru bănuți în fr Și-au așternut pe dru De flori d</p> <p>Ear' când alaiul s'a c Și Paltiu-oraui a stăru A prins să sune sun De trease și trîmbițe, Și vivat, tot mai bid Mai neop</p> <p>Și-stunci, de preste l Din dalb iatac de fo Șoptind între suspi Ieși Zamfira 'n mers Cu trupul nalt, cu p Cu pas u</p> <p>În haină de mireasă Ca Maica lui Christo Cum plănși fi erau o Cum alb de preste u Curgea sovon de fire Ca vîl de</p> <p>Picioarul alb în alb e Și strîns subțirele 'm Cu brău d'argint, — Frumoasă, cât cu nic O mai frumoasă să-n De pot să</p>

Relatarea vieții marelui poet din epoca sibiană a făcut-o Lucian Valea: «Glasul poetului se auzise limpede, în Tribuna, răsunînd cu luni de zile înainte de a apărea „Nunta”, „Rada” (...), „Mânioasă”(…), „Numai una”, „Romanță (Cîntec grecesc) – te-am strâns sărutîndu-te Radă” (...), „Fata Morarului”, la care trebuie să adăugăm poeziile nepublicate încă dar scrise la Sibiu (...) „Iarna pe uliță”, „Lupta vieții” și în 1889 – „Ispita”, „Fata mamei”, „Doina”(…)»

Istoricii literari consideră luna mai a anului 1889 - la Tribuna - piatră de hotar în evoluția creației coșbuciene. Atunci apărea capodopera «„Nunta Zamfirei”». Se știe însă că nu capodoperele fac glasul unui poet. Ele numai îl confirmă. La „Nunta Zamfirii” (!) lucrase aproape cinci ani. Prima versiune a fost scrisă la Năsăud, în 1884; cea din Tribuna la Gura Râului, în primăvara anului 1889. Versiunea de la Năsăud nu ni s-a păstrat, dar bănuim că ea va fi fost axată pe structurile narative ale basmului popular, accentul căzînd pe documentul folcloric. Cum descoperirea lumii țărănești de la Gura Râului, cu eleganța și sobrietatea ei vestimentară, coincide cu descoperirea vocii poetice coșbuciene, poemul va fi curățat de zgura greoaie și transformat într-un scenariu stilizat, substanța nunții rămânînd aceeași ca-n varianta năsăudeană.» Să revedem primele versuri din poezia „Nunta Zamfirii”, poezie care-l va consacra definitiv pe Coșbuc, acesta fiind considerat un urmaș veritabil al lui Eminescu:

«*A fost ce-a fost, de n'ar fi fost / Nu și-ar avé povestea rost, - Și ce-ar fi drept din câte-ascult? / A fost o nuntă mai demult – Și-a fost o vatră de tumult/ Întegul Ost. E lung pământul, ba e lat,/ Dar' ca Săgeată de bogat - Nici astăzi domn pe lume nu-i,/ Și-avea o fată, - fata lui – Icoană 'ntr'un altar s'o pui/ La închinat. (...)*» Meritele lui George Coșbuc sunt incontestabile, nunta țărănească a fost redată în culori vii - într-un suflu de baladă - ca o nuntă de poveste, în atmosfera basmului popular. Mai târziu, C.Dobrogeanu-Gherea încerca să-l definească pe Coșbuc: «e un poet al țărănimii în toată puterea cuvântului și, ceea ce trebuie luat în seamă cu tot dinadinsul, al țărănimii bine înțolite. Acele caractere care se oglindesc în creația lui Coșbuc sunt ale clasei țărănești când ea trăiește bine». Coșbuc a „bătut satele din Transilvania” – ca redactor al Tribunei - cunoscând bine viața românilor! G. Bogdan Duică scria: „Să mergi din sat în sat, să întrebi ce însemnează cutare cuvânt, să întrebi și-a treia oară, să asemeni cuprinsul explicărilor ce-ți dă țăranul, să sumezi notele comune ale noțiunilor lui și să dai cuvântului cuprinsul ce i se cuvine și cât i se cuvine de larg și lămurit – este numai o muncă ce nu se pricepe oricine s-o facă și o fac puțini: Coșbuc a făcut-o”.

În lucrarea „Coșbuc în căutarea universului liric”, Lucian Valea analizează și modul în care marele poet a știut să cultive trecutul românilor: «Sentimentul istoriei, la Coșbuc, vine dintr-o dublă tensiune: una provocată de apartenența lui la colectivitatea transilvăneană, asuprită într-un imperiu multinațional; cealaltă, determinată de însăși productivitatea poetică a temei, nu numai în literatura secolului XIX, ci în toată literatura europeană.»

Despre rolul Tribunei și a tribuniștilor în formarea lui Coșbuc, Slavici scria: „Gheorghe Coșbuc înzestrat din belșug de către firea sa cea darnică, s-ar fi ridicat în toate împrejurările deasupra contemporanilor săi, n-ar fi ieșit însă ceea ce a fost, dacă nu și-ar fi croit lucrarea vieții în mijlocul acestor oameni cu cultură generală, care toți erau scriitori”.

Să-l urmărim pe George Coșbuc în scrierile tribunistului Lucian Valea: «Trimiterea lui Coșbuc în capitala României e exclusiv opera lui Slavici. Văzând că se apropie vertiginos ziua de 1 ianuarie, când Coșbuc avea să rămâie pe drumuri, fără ca Maiorescu să-i fi dat un semn de viață, Slavici intervine pe lângă primarul Sibiului și obține pentru poet un permis de liberă trecere a frontierei, din cele ce se elibera celor care intenționau să viziteze România. Însmânându-i-l, prozatorul era sigur că de data asta, pentru toate cestiunile de gramatică ale lumii, poetul nu se va abate din cale și nici nu se va mai întoarce la Sibiu.»

Din mărturisirile lui George Coșbuc descoperim „procesul” creației operelor sale: «Scriu mai cu plăcere la amiazi și seara, înainte de masă, și mai ales noaptea de la 10 pînă după miezul nopții, și mă odihnesc de munca scrisului or ducîndu-mă la cafenea, să citesc reviste umoristice și varietăți de prin gazete, or îmi caut vrun prieten glumeț și mă duc la vreo berărie. Mi-e groază de orice regularitate a timpului; nu hotărâsc niciodată nimic înainte și toate le las la bunul plac al momentului. Cîte două săptămîni nu scriu nimic, dar apoi cîte alte două săptămîni fac abuz de muncă. La cele din urmă trei cărți ale *Aeneidei* am lucrat astă-vară două luni de-a rîndul în fiecare zi, fără excepțiune, cîte 18 ceasuri. Poeziile mele le compun cîntîndu-le, și am atîtea melodii în cap cîte poezii am scris. Ca să le pot cînta, or mă închid într-o odaie, or plec pe cîmp, dar mai cu voie compun cînd călătoresc cu trenul: stau afară pe platforma vagonului și acolo-mi bombănesc

versurile în pace, căci zgomotul trenului îmi covârșește cântecul. (...) De la 1884 – 1890 am publicat neîntrerupt versuri în Tribuna; aceștia au fost anii cei mai roditori ai vieții mele. La 1890 m-a adus d-l Titu Maiorescu în România și mi-a dat o slujbă în Ministerul Cultelor, unde am stat abia 7 luni. De altfel, dintru început am fost curajos, căci niciodată n-am fost cu pretenții mari că fac literatură bună și vrednică și n-am nici o ambițiune, iar de poreclita „opinia publică” și de critici nu-mi pasă mult.

Anecdote din viața lor pot spune oamenii trecuți în domeniul istoriei, eu însă sînt prea tînăr și-am trăit prea retras ca să mă mîndresc cu anecdote. Născut la 8 septembrie 1866. George Coșbuc» Relația poetului Coșbuc cu Titu Maiorescu a fost una extrem de importantă și-n același timp controversată. Iată ce scria Lucian Valea despre opiniile marelui critic literar, academician și politician: «Coșbuc a fost la noi, în condițiile timpului său, ca și Eminescu, tipul scriitorului total. (...) Ceea ce-i imputa Maiorescu nu stă cuprins în formulări de genul acesta: „Coșbuc are prea puțină cultură generală”; el „nu cunoaște destul nici istoria veche, nici societatea modernă” – ci în observațiile privind „cetirea pe apucate a traducerilor germane, din limbi asiatice”, unde „*pe apucate*”, trebuie citit, fără sistem. Maiorescu intuise pe autodidactul Coșbuc, cel netrecut prin școlile înalte ale apusului, ca Eminescu și ca atâția alți junimiști (perioada studenției clujene e mai mult un fel de vacanță, cu lecturi libere, fără rigorile studiului aprofundat). Coșbuc îl constituie ideea lui fixă, de școlire a tuturor ciracilor, de propulsare a lor prin toate mijloacele, inclusiv cele bănești, spre cariera universitară. (...) Dacă primele observații, cele privind cultura, s-au dovedit a fi pripite, celelalte au pus în lumină o carență fundamentală a poeziei coșbuciene: graba, improvizarea, lucrul pe apucate, expedierea unor motive, sentimentul că poetul a făcut de toate.» Odată cu plecarea la București, lirica social-critică a lui Coșbuc devine mai bogată, el dezvăluind contradicțiile profunde ale societății românești: „Caritatea publică îngrijește de schilozi ca să trăiască, pe cei sănătoși îi lasă să moară din lipsă de lucru (...) Ticăloșii n-au grijă de viitorul lor... Cei cinstiți mor de nevoi (...) Mișeii fură sute de mii, fac ceva pușcărie și ies bogați, stropind cu noroi pe cei cinstiți”. (...)»

(*va urma*)

Marius HALMAGHI

Sursa on-line:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xlix-121814.html>

În: *Tribuna*, 04 decembrie 2016.

